

Nr 125.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till anordnande av tjänstebostäder vid Gotlands kustartillerikårs förläggning i Fårösund; given Stockholms slott den 18 februari 1938.

Kungl. Maj:t vill härmed under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Janne Nilsson.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 18 februari 1938.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Nilsson, uppkommen fråga om uppförande av vissa tjänstebostäder vid Gotlands kustartillerikårs förläggning i Fårösund och anför därvid följande:

Till en början vill jag erinra därom, att i de grundläggande kostnadsberäkningarna för de för genomförandet av 1936 års försvarsbeslut erforderliga

byggnadsarbetena för den till nyinrättande beslutade Gotlands kustartillerikårs förläggning i Fårösund beräknats ett belopp av 1,630,000 kronor. Av denna summa anvisades redan för budgetåret 1936/1937 ett belopp av 280,000 kronor. För innevarande budgetår hava för ändamålet under utgifter för kapitalökning: fonden för förlag till statsverket beräknats ytterligare 950,000 kronor. Slutligen har i årets statsverksproposition å kapitalbudgeten under det för nästkommande budgetår begärda anslaget till vissa engångskostnader för försvarsväsendets byggnader m. m. inräknats återstoden av det för kårens förläggning beräknade beloppet eller 400,000 kronor.

På sätt jag i samband med framläggandet av årets statsverksproposition, fjärde huvudtiteln, framhållit, förutsättes Gotlands kustartillerikår skola begynna sin verksamhet under nästkommande budgetår. Avsikten är att detta skall kunna i huvudsak äga rum med ingången av oktober månad 1938. De för själva förläggningen erforderliga byggnaderna äro också sedan länge under uppförande och väntas kunna tagas i bruk vid nämnda tidpunkt.

I den för Fårösundsförläggningen beräknade kostnadssumman, 1,630,000 kronor, ingå icke några som helst utgifter för uppförande av tjänstebostäder för kårens personal, fränsett ett fåtal i själva kaserubyggnaderna inrymda underofficersbostäder. Detta har sin grund däri, att försvarsbeslutet i detta hänseende byggde på den förutsättningen, att tillräcklig tillgång på befälsbostäder skulle komma att finnas å orten utan ingripande från statens sida. Åt denna uppfattning har även marinförvaltningen senare i annat sammanhang givit uttryck, i det att ämbetsverket i underdånig skrivelse den 15 december 1936 angående kustartillerikårens förläggning förklarar sig anse vissa förutsättningar vara för handen för att bostadsfrågan i Fårösund i stort sett skulle kunna lösas utan statens ingripande.

I underdånig skrivelse den 14 december 1937 har nu *chefen för marinen* hemställt, att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen att anvisa medel för uppförande av tjänstebostäder i anslutning till Gotlands kustartillerikårs förläggande till Fårösund. Till utveckling härav har chefen för marinen i skrivelsen anført i huvudsak följande:

Såvitt numera vore känt, komme tillgången på lediga bostäder i Fårösund den 1 oktober 1938 icke att bliva tillräcklig för behovet. I stället kunde stor brist väntas uppstå. En verkställd beräkning utvisade, att för beredande av bostäder enligt gällande normer åt officerare och underofficerare ävensom åt ett mindre antal gifta flaggkorpraler och korpraler vid första uppsättnings-etappen erfordrades en bostadstillgång av 142 rum. Senare, vid en andra uppsättnings-etapp, komme detta behov att ökas med ytterligare 50 rum. Bostadsbeståndet å hyresmarknaden kunde å orten beräknas till 42 rum. Om samtliga dessa antoges få disponeras för militärens räkning, kunde alltså redan vid första etappen en brist av 100 rum väntas uppstå. Bostadsfrågan för kustartillerikårens befälspersonal befunde sig sålunda i ett ytterst svårt läge. Utan direkt ingripande från statens sida genom byggnad av tjänstebostäder syntes en lycklig lösning ej kunna utfinnas.

Med utgångspunkt från det beräknade rumsbehovet och med ledning av vissa överslagsberäkningar avseende byggnadsverksamhet för militärt bostadsbygge i Fårösund kunde byggnadskostnaderna uppskattas till 668,000 kronor för första etappen och 245,000 kronor för andra etappen eller tillhoppa

till 913,000 kronor. Byggdes bostäder endast för officerare och underofficerare med vederlikar men icke för gift manskap, bleve kostnaderna uppskattningsvis 564,500 kronor för första etappen och 222,500 kronor för andra etappen eller tillsammans 787,000 kronor.

Därest tjänstebostäder icke kunde anordnas i den sålunda beräknade omfattningen, finnes ingen annan utväg än att i högre grad lita till det skäligen osäkra privata initiativet på byggnadsmarknaden. Därvid måste emellertid bemärkas, att den för både personalen och tjänsten olägliga situationen komme att inträffa, att viss del av personalen kanske lång tid framåt kunde bliva nödsakad att bosätta sig utom förläggningssorten.

Marinförvaltningen har i utlåtande i ärendet den 27 januari 1938 anfört i huvudsak följande:

Enligt marinförvaltningens uppfattning syntes all anledning föreligga, att vid militära etablissemang i möjligaste mån begränsa systemet med tjänstebostäder och sålunda i största grad inskränka deras antal.

Vad Fårösunds-förläggningen beträffar hade man i allmänhet räknat med möjligheter för befälspersonalen att hyra privata bostäder i orten. Underhandlingar i denna fråga hade även förts mellan ämbetsverket och en privat person, vilka underhandlingar dock av olika skäl strandat. Ett visst intresse för uppförande av goda och billiga bostäder förefunnos emellertid på orten, ehuru vederbörande förklarligt nog i allmänhet ej vågade sätta igång några byggnadsarbeten, förrän visshet vunnits, huruvida och i vilken utsträckning kronan komme att tillhandahålla lägenheter. Därest tjänstebostäder icke uppfördes i större utsträckning, syntes sålunda en viss utveckling av byggnadsverksamheten vara att vänta. Dock torde därigenom icke hela det i chefens för marinen skrivelse uppställda kravet kunna fyllas till den 1 oktober 1938.

Med hänsyn dels till tjänste- och ordningshållningssynpunkter, dels till svårigheterna att anskaffa större lägenheter i orten syntes det marinförvaltningen lämpligt, att under alla förhållanden följande tjänstebostäder i etablissemangets närhet omedelbart uppfördes, nämligen en bostad för kårchefen om 7 rum och kök, en bostad för en major om 5 rum och kök, tre kaptensbostäder och 4 rum och kök samt en bostad för en marinläkare om 6 rum och kök. Samtliga kostnader för dessa bostäder beräknades uppgå till cirka 260,000 kronor. Dessutom borde en dubblett och två enkelrum för ogifta officerare inredas å kanslibyggnadens vind för en kostnad av cirka 10,000 kronor.

Beträffande underofficerarna komme bostäder att anordnas inom kasern-etablissemangtet för väbeln och fyra kompaniadjutanter. Ur tjänste- och säkerhetssynpunkt syntes det lämpligt, att även de båda förrådsförvaltarna bleve bosatta inom etablissemangtet. Tjänstebostäder syntes fördensskull lämpligen böra uppföras åt dem. Kostnaden härför beräknades till cirka 45,000 kronor.

All annan personal än den nu nämnda borde enligt marinförvaltningens mening hänvisas till den allmänna hyresmarknaden i orten eller dess närhet. Med hänsyn till de svårigheter, som i detta hänseende till en början otvivelaktigt komme att uppstå, borde i den första personaluppsättningen, vilken eventuellt syntes kunna minska något, i största möjliga mån ingå ogift personal och borde kommanderingarna härför ske så tidigt som möjligt för att underlätta anskaffandet av lägenheter. Bostadsfrågan för personalen i andra uppsättningsetappen borde ställas på framtiden och syntes lägenhetsanskaffningen då sannolikt kunna helt lösas genom privat byggnadsverksamhet. I anslutning härtill meddelade ämbetsverket, att kostnaderna för uppförande av fullt moderna tjänstebostäder för all den i chefens för marinen skrivelse an-

givna personalen, dock ej för tillfälligt kommenderade officerare, gift underbefäl m. fl., med nuvarande priser approximativt kunde beräknas till för första etappen 900,000 kronor och för andra etappen 300,000 kronor eller tillhoppa 1,200,000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställde marinförvaltningen, att Kungl. Maj:t måtte förslå riksdagen att till uppförande av vissa tjänstebostäder vid Gotlands kustartillerikår i Fårösund anvisa ett reservationsanslag av (260,000 + 10,000 + 45,000 =) 315,000 kronor.

Departements-
chefen.

För egen del ansluter jag mig helt till den av marinförvaltningen uttalade uppfattningen, att anordnande av statliga tjänstebostäder vid militära etablissemang bör äga rum i minsta möjliga utsträckning och allenast i de fall, då ett tillgodoseende i den privata bostadsmarknaden av föreliggande bostadsbehov icke är att räkna med.

I överensstämmelse med denna uppfattning har i de grundläggande kostnadsberäkningarna för ordnandet av kustartilleriförläggningen i Fårösund icke beräknats något medelsbehov för uppförande av tjänstebostäder, då man nämligen ansett sig kunna utgå ifrån att behovet av bostäder för kårens befälspersonal skulle kunna tillgodoses på privat väg.

På sätt som framgår av utredningen i detta ärende föreligger fortfarande anledning att räkna med att befälspersonalens bostadsfråga i huvudsak skall kunna lösas genom anlitande av privat initiativ, även om i början vissa svårigheter komma att göra sig gällande. Utredningen läser emellertid också giva vid handen, att för en viss del av kårens personal, vilken ur tjänste- eller ordningssynpunkt måste hava sin bostad inom kasernetablissemang eller i dess omedelbara närhet, allvarliga svårigheter komma att föreligga att i den privata marknaden få bostadsfrågan löst på ett tillfredsställande sätt. Särskilt gäller detta i fråga om lägenheter av större storleksordning. På sätt marinförvaltningen anför lär detta bostadsbehov icke lämpligen kunna tillgodoses på annat sätt än genom anordnande av statliga tjänstebostäder.

Jag finner mig sålunda böra ansluta mig till marinförvaltningens förslag att uppföra tjänstebostäder för viss del av kustartillerikårens personal, nämligen kårchefen, en major, tre kaptener, en marinläkare och två förrådsföreltare, samt att i kårens kanslihus inreda bostadsutrymmen för tre ogifta officerare. I fråga om de för dessa arbeten av marinförvaltningen beräknade kostnaderna, sammanlagt 315,000 kronor, vill jag emellertid föreslå en viss reduktion. Genom att sammanföra majorsbostaden och de tre kaptensbostäderna två och två i gemensamma byggnader ävensom genom vidtagande av vissa förenklingar såväl i avseende å de till uppförande föreslagna byggnaderna som i fråga om inredningsarbetet för bostadsrum i kanslihuset torde nämligen möjlighet föreligga att nedbringa den angivna kostnadssumman med cirka 25,000 kronor till högst 290,000 kronor. Sistnämnda belopp läser lämpligen böra anvisas som reservationsanslag å riksstatens fjärde huvudtitel för budgetåret 1938/1939.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *anordnande av tjänstebostäder vid Gotlands kustartillerikårs förläggning i Fårösund* å riksstatens fjärde huvudtitel för budgetåret 1938/1939 anvisa ett *reservationsanslag* av 290,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Sigurd Lind.
